

Muhtar Borbugulov

(1930 - 2004)

1930 yılında Oş ilinin Suzak ilçesine bağlı Kızı-Köl köyünde doğdu. 1944 yılında 14 yaşındaki M. Borbugulov, okumakta olduğu okulda öğretmen olarak çalıştı. 1947 yılında Calal-Abad şehrindeki Pedagojik Yüksek okulunu bitirdi. 1952 yılında Kırgız Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesini bitirdi. Moskova Maksim Gorki Dünya Edebiyatı Enstitüsü'nde doktora programını 1956 yılında tamamladı. 1957 yılının başında "Kırgız Sovyet Dramaturgisi" adlı konuda doktora tezini savundu.

1967 yılında Kırgız dramaturgisinin meydana gelmesi ve gelişmesiyle ilgili tezini savunarak, Kırgız Filoloji İlimleri Profesör Doktoru unvanını aldı. Onun ilmi teorik araştırmaları ve eleştiri yazıları Sovyetler Birliği'nin basın yayın işlerinde yayınlandı.

M. Borbugulov'un şiirleri ilçe ve il gazetelerinde 1946 yılından itibaren yayınlanmaya başladı. Üniversite öğrencisiyken yazdığı "Ak Altın Ustaları" (Beyaz Altın Ustaları) adlı piyesi için Cumhuriyet Çok Perdeli Piyesler Yarışmasında ödül kazandı. 1952 yılından itibaren fabl yazmaya başladı.

Onun "Elettik Cigit" (Köylü Yiğit) romanı Kırgız, Rus dillerinde yayınlandı. 1950 yılından SSCB Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

Tamsilder cana Irlar (Fabllar ve Şiirler), Kırgız-mambas, Frunze, 1955, 120s.

Tamsilder (Fabllar), Kırgızmambas, Frunze, 1956, 94s.

Kırgız Sovet Dramaturgisinin Ösüü Colu (Kırgız Sovyet Dramaturgisinin Gelişme Yolları), Kırgızmambas, Frunze, 1958, 118s.

Tamsilder (Fabllar), Kırgızmambas, Frunze, 1960, 114s.

Keregem Sağa Aytam... (Keregem Sana Söylüyorum...), Kırgızmambas, Frunze, 1962, 113s.

Turmuşstun Tereñin Közdöy (Hayatın Derinliklerine Doğru), Kırgızmambas, Frunze, 1963, 172s.

Elettik Cigit (Köylü Yiğit), Kırgızmambas, Frunze, 1964, 104s.

Uçu-Kıyrsız Col (Uçsuz-Bucaksız Yol), Kırgızstan, Frunze, 1968, 182s.

Tandalgan Tamsilder (Seçmeli Fabllar), Mektep, Frunze, 1973, 124s.

Kenç Kapkasın Açıp (Servetin Kapağını Açıp), Makaleler Kitabı, Kırgızstan, Frunze, 1975.

Şiirler

RESTORANDA

El kızmattan kaytkanda tegiz,
Köçödön ötüp baratkan Ögüz.
Restorandı közü çaldı,
Köñülü oop, burulup kaldı.
Aylanaga
Közün salsa,
aylandıra
karasa,
ulaga cakta
bir stoldo Eşek oturat,
aldında saman salgan çara turat.
Birok aga -
Saman salgan çaraga
Eşek eç bir közün salbayt,
Br tutamın oozuna albayt.
Alda kanday,
Oturat oygo batkanday.
Ögüz ayttı salamdı:
"Eşeke, amanbı?
Sagingan okşoysuñ samandı.
Aş bolsun cegen samanıñ,
Berekesin bersin çaranın.
Aldıñdagı samandı karabay,
Sanaaga batkan malday,
Oturganıñ kanday?"
Tüşündürdü Eşek cayın:
"Surap kaldıñ atayın,
men cañı kelip oturganda,

RESTORANDA

Halk işinden döndüğünde tüm,
Sokaktan geçiyordu Öküz.
Restorana gözü takıldı,
Gönlü çekip, döndü uğradı.
İçeriye
Göz gezdirdi,
Her tarafı
Baktı,
Girişte
Bir masada Eşek oturuyor,
Önünde saman dolu kova duruyor.
Fakat ona -
Saman dolu kovaya
Eşek hiç bakmıyor,
Küçücük bile ağzına almıyor.
Bir garip
Oturuyor düşünüyor gibi,
Öküz verdi selamı:
"Eşek bey iyi misin?
Özlemiş gibisin samanı.
Afiyet olsun yiyeen samanın,
Bereketin versin kovanın.
Önündeki samanı bakmadan,
Kederlenen mal gibi
Oturmanız ne?"
Anlattı eşek durumun:
"Sordun özellikle,
Ben yeni girip oturduğumda,

ofitsiant anda,
samandan başka çok degen,
kaalasañ "koş" degen.
Menden kiyin at kelse -
(Ofitsiant tanış eken kösrö)
oşol zamat cügürüp keldi,
aytturbay aga arpa berdi.
Körgöndön kiyin anı,
Özüm arpa cebesem dağı,
Ugayın dep anın
Çaynaganın,
Arpanın baçırganın,
Şilekeyi çaçırganın
Tıñşap oturam atay.
Uşunday Ökö cayım."

UY MENEN TORPOGU

Birge çaşı çıga elek Torpok,
Bir nerseden korkot.
Enesine sır aytat,
Oynop emes, çın aytat.
Sır aytkanda munu aytat:
"Köp çaşadın özüñ,
köptü kördü közüñ.
El içinde Torpoktu,
Etke tapşırar degen kep çokpu?"
Enesi anda kep aytat:
"Bul senin Torpoktuğun,
akılga çorkoktuğun,
tim ele korkoktuğun,
anday sözdü kim aytat?
Ar çarbanın eesi bar,
Anın dağı meesi bar,
Akıl menen esi bar.
Sen een cürgön mal emessiñ,
Eesi çok mal emessiñ.
Sen kat-çottogu malsiñ,
Sen otçyottogu malsiñ,
Sen kolhozdogu malsiñ.
Azır sen tolo eleksiñ,
Tapşıra turgan bolo eleksiñ.
Süyrüñdö sütün,
İyriñde etiñ çok.
Konditsiyaga cetkenin çok.
Bir-eki cıl cayloo otun ottotot.
Kışında sarayga toktotot.
Torpok çaşınan ötösüñ,
Tay torpokko cetesiñ,
Anan kunan Torpok bolosuñ.
Kürsüyüp küçkö tolosuñ,
Oşondo seni borgo baylayt.
Cem berip,
Korgo baylayt,
Anan seni satat etke -
Mamleketke.
Aradan kün ötkön çok,
Körsö Torpok
Aytkan emes eken beker.
Tartibi çok çarba eken,
Kolhozdu cemin,
Silosu menen çöbün,

Garson o zaman
Samandan başka bir şey yok demişti,
İstemesen "Güle güle" demişti.
Benden sonra at geldiğinde -
(Garson tanıdık imiş)
Hemen koştura geldi,
Dedirmeden ona arpa verdi.
Gördükten sonra bunu,
Kendim arpa yemesem de,
Dinleyin diye
Çiğnenip
Arpanın çattırdamasın,
Salyasının sıçramasın
Dinleyip oturuyorum özellikle.
Böyle, Öküz bey, durumum".

İNEK İLE BUZAĞI

Bire yaşı gelmeyen Buzağı
Bir şeyden korkuyor.
Annesine sır söylüyor,
Şaka değil, gerçek söylüyor.
Sır diye bunu söylüyor:
"Çok yaşadın kendin
Çoktu gördü gözün,
Halk arasında Buzağı
Et için teslim ederler diyen dedikodu yok mu?"
Annesi o zaman bunu söyler:
"Bu senin Buzağı olman,
Akla eksikliğin
Sadece korkaklığın,
Böyle sözü kim söyler?
Her çiftliğin sahibi var,
Onunda beyni var,
Akli ve düşüncesi var.
Sen boş gezen hayvan değilsin,
Sahibi yok can değilsin.
Sen kayıtlı bir hayvansın,
Sen hesaptaki bir hayvansın,
Sen çiftlikteki hayvansın.
Şimdilik sen küçüksün,
Teslim edecek kadar olmadın.
Daha irileşip,
Sırtında etin yok.
İyi duruma daha ulaşmadın.
Bir iki sene yaylaya otlatur,
Kışın ağıla bağlarlar.
Buzağı yaşını bitirip,
Dana yaşına girersin,
Sonra "tay tosun"¹ olursun,
Et alıp kuvvetlenirsin.
O zaman seni besiye bağlarlar,
Yem verip,
Ağıla bağlarlar,
Sonra seni satacak et için -
Devlete.
Bir gün bile geçmedi,
Gerçekten Buzağı
Söylememiş boşuna.
Tertipsiz bir çiftlik imiş,
Çiftliğin yemin,
Silo ile kuru odun

1 Tay tosun -üç yaşına girmiş dana

Körüngön uurdap ketip köbün,
Mal semirbey,
Kötörüm köbü.
Bıçakka keleri çok degi,
Oşol küni cetkirbey keçke,
Torpoktu tögüştü etke.

***

Bul Torpoktun ubalı,
Uktatpasın torpokbaş başkarmanı.

KAGAZDAGI KUYRUK

Taşmattın kardı katuu açıp,
Kardı açkandan akılı kaçıp,
Aşkana cakka arıştadı şaşıp.
"Dastorkondun üzürün" açıp,
közün salıp karasa,
O, çaşa!
Tim ele tamaşa -
"Kuyruk-boor" dep kattalıp turat,
Ar tamgası badırayıp.
"Men" degendey madırayıp,
Menmensinip maktanıp turat,
Könülgö cattalıp turat.
Taşmattın takır şilekeyi çuurup:
"Turgan eken nasip-buyruk.
Alayın bir toygondoy kuyruk.
Boor menen kattap turup,
Bşr toyoyun bapta turup".
Dedi da turbay buydalıp,
Koluna podnos tabagın alıp,
Tamak alçu cerge barıp,
Aylanasın karasa,
Abdan kızık tamaşa -
Kuyruk-boor bilinbeyt,
Karagan közgö ilinbeyt.
Anan
Cırgatıp koygonsup çunak,
Calgız öpkö gana turat.
Aşpozgo Taşmat köz saldı,
Suroo berip,
Söz saldı:
"Mındağı cazılğan kuyruk kana?
Boluş kerek boor cana.
Oşol kerek maga".
Aşpoz aga:
"Coktu surap baş oorutpa, taga,
kuyruk-boor degen cön gana,
körsötmö üçün cazilat menyuga.
Bul aytkandı borkünüzdöy körünüz,
Munasaga keliñiz -
Kagazdagı kuyruktu koyup,
Kazandagı öpkönü ceñiz".

***

Ayta salsak kıskartıp -
Kagazdagı kuyruktan
Kazandagı öpkö artık.

Rast gelen çalmış çoğun
Hayvanlar etlenmeden
Zayıflamış çoğu.
Kesmeye bile yarayan yok hiç.
O gün akşam olmadan,
Buzağı gönderiştı ete.

***

Bu buzağın günahı,
Uyutmasın dana baş müdürü.

KAĞIT ÜZERİNDEKİ KUYRUK

Taşmat'tın karnı çok acıkıp,
Çok acıktığından dolayı akılı kaçıp,
Yemekhaneye doğru koyuldu acele edip,
"yemek mөнüsünü" açıp,
Göz gezdirip bakarsa,
Oo, yaşa!
Ne güzel bayram -
"Kuyruk, ciğer" listede yazılı.
Her bir harf parlayıp,
"Ben" diyor gibi ayrıca hoş.
Kendini beğenmişçesine durur övünüp,
Gönülde ezberlenip durur.
Taşmat'ın acele yiyesi gelip:
"Buyurmuş nasip, kısmet,
Alyum bir doyumluk kuyruk.
Ciğer ile katlayıp,
Bir toyuyum tıka basa yiyip".
Diye de duraklamadan,
Eline tepsi alıp,
Yemek alınacak yere gelip,
Her tarafı bakarsa,
Çok ilginç bir şaka -
Kuyruk ciğerden haber yok,
Arayan göze ilişmedi.
Sonra
Şenlenip neşelenip yaramaz,
Yalnız akciğer duruyor.
Aşçıya Taşmat göz attı,
Soru verip,
Konuştu:
"Burada yazılan kuyruk nerede?
Olması lazım ciğer de.
Onlar lazım baba".
Aşçı ona:
Olmayanı sorup, baş ağrıtmı, Dayı.
Kuyruk ciğer diye sadece
Göstermelik için yazılır mөнüye.
Bu dediklerimi baş giysi gibi görünüz,
Anlaşmaya geliniz -
Kağıt üzerindeki kuyruğu bırakıp,
Kazandaki akciğeri yiyiniz.

***

Söyleyiversek kısaltıp -
Kağıttaki kuyruktan
Kazandaki akciğer yeğdir.